

②

२३/१०/१६

नाम: गौर श्रवण अभिनवकुमार

द्वारेडा: १०th A

शीलनं: ०२

शाळा : शीठ वी.डी. हार्धस्कुल

"दिवसां अभिने हुं"

"હિંસા ઝમને હું"

૧૯૬૫ નું ભારત-પાકિસ્તાનનું યુદ્ધ હોય કે ૧૯૧૪ નું કારગિલ યુદ્ધ, ૧૯૧૩ નો મુંબઈ બ્લાસ્ટનો કિસ્સો હોય કે ૨૦૦૨નાં ગુજરાતનાં દંગા, શીના બોરા હત્યાકાંડ હોય કે પાટીદાર અંદોલન વખતે થયેલા તીક્ષ્ણો - આ બધા જ કિસ્સાઓ હિંસાનાં જ જુદા જુદા પ્રકારો છે.

ધાર્મિક વાતાવરણમાં કિછેર હોવાથી ગળથૂબીમાંથી જ માખી, મચ્છર વગેરેને મારવું નહીં એટલે કે હિંસા ન કરવી તેવું શીખ્યો. વિજ્ઞાનને અમજતો થયો એટલે સૂક્ષ્મ જીવોની હિંસા વિશે જાણ્યો. જાણી-અજાણી આપણાંથી હિંસા થઈ જાય છે તે જાણ્યું અને શાસ્ત્રોમાં દર્શાવાતા પ્રાયશ્ચિતોને અનુસર્યો. પરંતુ મનમાં વિચારોનું યુદ્ધ જગ્યું કે હિંસાનાં પ્રકારો એટલે શું ???

ગાહન વિચારો બાદ હિંસા કુઈકુઈ રીતે આપણી સાથે સહજતાથી જોડાઈ જાય છે તેનો ખ્યાલ આવ્યો. સમાજના ૧૧% થી વધુ લોકો કોઈ વ્યક્તિને મારી નાખવાનાં કુર્મથી જોડાયા હોતાં નથી, ૪૦% થી વધુ લોકો પ્રાણી-પશુઓને મારવાના કુર્મથી જોડાયા નથી છતાં પણ હિંસા વધી છે, અર્થાત્ હિંસા શબ્દનો સૂક્ષ્મ અર્થ તારવવો અનિવાર્ય બની જાય છે.

આપણાં દ્વારા આમાવાળી વ્યક્તિની લાગણી દુભાય, તો તે હિંસા જ છે. આમ દરેક વ્યક્તિ એક યા બીજા કારણે આવા પ્રકારની હિંસાથી ગ્રસ્ત છે. સમાજની ઘણી વ્યક્તિઓ એવા ભ્રમમાં રહે છે કે મેં કોઈ ઉપર કોઈ પણ પ્રકારની હિંસા કરી નથી પરંતુ એવું ઘણીવાર બન્યું હોય કે આપણે કોઈની લાગણી દુભાવી હોય.

આપણું કે અન્યનું વર્તન જે ખરાબ હોય તો તે પણ હિંસાનો જ એક પ્રકાર છે. ઓફિસમાં ઓસ તેના સાથીઅધિકારી ઉપર ક્રોધિત થાય તો તે હિંસા છે. ઘણીવાર હિંસા એકચર્ચીન શીએક્ષણ પુરવાર થાય છે.

આમ વ્યક્તિ પોતા ઉપર અથવા અન્યઉપર હિંસા આચરતો થઈ શકે છે. વ્યક્તિ પોતાની જાતને નુક્સાન પહોંચાડે કે અન્ય વ્યક્તિને નુક્સાન પહોંચાડે તે પણ હિંસા છે. આર્થિક રીતે અદુર વર્ગ બિનઆર્થિક કે પછાત વર્ગનાં સમાજનું શોષણ કરે તે હિંસા છે. રાજકીય જ્ઞાતિ, લશ્કરી જૂથો, આતંકવાદી સંગઠનો વગેરે દ્વારા થતી હિંસા અદૈવ નિર્દોષ છે.

આમાન્ય રીતે હિંસાને પ્રણા મુખ્ય ભાગમાં વહેંચી શકાય છે.

* (1) સ્વનિર્દેશિત હિંસા:-

આ હિંસાના પ્રકારમાં વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરે, પોતાનું વર્તન દ્વારા કે ઇરાદાપૂર્વક પોતાની જાતને જલાવી દેવી તે આ પ્રકારની હિંસા છે.

દુનિયાનો નાશ થશે તેમ વિચારીને ઝેડી સાથે 100 થી વધુ લોકોએ આપઘાત કરી લીધા હોય તેવા ઘણાં દાખલાઓ સામે આવે છે.

* (૨) સામૂહિક હિંસા :-

માળખાકીય હિંસા જેમાં અમુક લાભો અમુક અમાનજને જે મળવા ઈચ્છે અન્યોને નહીં, આર્થિક હિંસામાં અમીરો દ્વારા ગરીબોનું શોષણ, ગુલામી પ્રથા વગેરે તેના ઉદાહરણો છે. અનામતો આપવી વગેરે ઝેડ પ્રકારની માળખાકીય હિંસા છે. ટોળાશાહી હિંસા જેમાં ટોળા દ્વારા વિસ્તારને બાનમાં લેવામાં આવે અને હિંસા કરવામાં આવે.

આતંકી સંગઠનો દ્વારા હિંસાનો પણ આમાં જ સમાવેશ થાય છે. આંતરવિગ્રહ યુદ્ધ કે જે બે દેશો વચ્ચે થતાં યુદ્ધમાં પણ સામૂહિક હિંસા થતી આપણે ઈચ્છે શકીએ છીએ. હાલમાં ઈરાન - ઈરાક વચ્ચેનું યુદ્ધ, સીરિયા, તાઇવાન, અફઘાનિસ્તાન દેશોમાં થતું યુદ્ધ અને હિંસા આ પ્રકારની છે.

* (૩) આંતર વ્યક્તિત્વ હિંસા :-

કોઈ વ્યક્તિ કે જૂથ દ્વારા સામેવાળી વ્યક્તિ કે જૂથ ઉપર થતી હિંસાને આંતર વ્યક્તિત્વ હિંસા કહી શકાય. બાળમજૂરી જેમાં બાળકોને નગણ્ય મૂલ્યે આપીને મજૂરી કારવવી, અભ્યાસ ન કરવા દેવો. ન કરવાના કામો બાળકો પાસે કરાવવા વગેરે પ્રકારની હિંસાનો સમાવેશ આ પ્રકારમાં થાય છે.

આજે સમાજમાં સૌથી વ્યાપક પ્રમાણમાં આંતર-વ્યક્તિત્વ હિંસા જોવા મળે છે. ગુલામી પ્રથા દ્વારા વ્યક્તિને બંદી બનાવીને તેની પાસેથી કામગીરી કરાવવી, ઘંઘામાં રહેતાં ભાગીદારને તેનો સિંહયોગ્ય હિસ્સો આપવો નહીં અને મૂડી પચાવી લેવી, બળાત્કાર કરવો, જાતીય હુમલાઓ કરવા કે કરાવવા વગેરે પ્રકારની હિંસાનો સમાવેશ આ જૂથમાં થાય છે.

આમ, આંતર વ્યક્તિત્વ હિંસાની અંકીરોમાં મનુષ્ય પૂર્ણ રીતે આજના સમયમાં ઝુકાવીતો છે. આજ સાથે આપણી જાણ સમજુ થતી આ હિંસા ઉપર ધ્યાન ન આપીએ કે ન શોધીએ તો આપણી નીતિમત્તાની હિંસા છે.

આ તો માત્ર હિંસાનાં અમુક પ્રકાર જ છે, અનેક વિવિધ રીતે પણ હિંસા વ્યાપ્ત છે. ઉપર્યુક્ત તમામ પ્રકારની હિંસાથી બચવા માટે સરકારે શાળાઓમાં જાગૃતિનાં કાર્યક્રમો યોજવા જોઈએ. નબળા કાનૂનોને સબળા બનાવવા જોઈએ અને ત્વરિત ન્યાય પ્રણાલી ગોઠવવી જોઈએ. વિવિધ મુદ્દિત અને વીજ માધ્યમોનો પણ આ કાર્યમાં યોગદાન લેવું જોઈએ.

આમ, હિંસાનાની હોય કે મોટી, હિંસા એ હિંસા છે અને આપણે આવી હિંસાથી બચવું જોઈએ. આદર્શ નાગરિક તરીકે આપણાંથી ઉપર દેશાવેલ જોઈ પણ પ્રકારે હિંસા ન થાય તેનું ધ્યાન રાખવું અને હિંસા અટકાવવી એ આપણી - મારી ફરજ છે એમ સમજી કાર્ય કરવું.